

FOLKETINGETS OMBUDSMAND

Gammeltorv 22, 1457 København K
Telefon 33 13 25 12. Telefax 33 13 07 17
Personlig henvendelse 10-15

Folketingets Retsudvalg
Christiansborg

1240 København K

MODTAGET

20 DEC. 2005 // 50

Den Centrale Indlevering

Dato: **20 DEC. 2005**

J.nr.: 2005-3930-933
Sagsbehandler: JA/TAH
(Bedes anført ved henvendelser)
Akt. nr.: 4

Retsudvalget
REU alm. del - Bilag 227
Offentligt

+ bilag

Vedrørende børns retstilling ved sager hos Folketingets Ombudsmand

Vedlagt fremsendes besvarelse af spørgsmål af 25. oktober 2005 fra Folketingets Retsudvalg.

Med venlig hilsen

Hans Gammeltoft-Hansen

FOLKETINGETS OMBUDSMAND

Gammeltorv 22, 1457 København K
Telefon 33 13 25 12. Telefax 33 13 07 17
Personlig henvendelse 10-15

Dato: 20 DEC. 2005

J.nr.: 2005-3930-933
Sagsbehandler: JA/TAH
(Bedes anført ved henvendelser)
Akt. nr.: 3

Folketingets Retsudvalg
Christiansborg
1240 København K

Vedrørende børns retstilling ved sager hos Folketingets Ombudsmand

Retsudvalget har ved brev af 25. oktober 2005 anmodet om en drøftelse af følgende spørgsmål:

"Ombudsmanden bedes redegøre for ombudsmandens praksis i sager om børns retstilling, herunder børns klageret og partsbeføjelser, samt hvilke begrænsninger, der gælder for ombudsmandens muligheder for at behandle sådanne sager, herunder på baggrund af klager fra børn.

Ombudsmanden bedes redegøre for muligheden for eventuelt at opprioritere behandlingen af klager fra børn eller sager om børns retstilling, som ombudsmanden af egen drift optager til behandling, på samme måde som på handicapområdet."

Som grundlag for drøftelsen gives her en skriftlig redegørelse.

Generelt om ombudsmandens kompetence

Ombudsmandens kompetence er reguleret i ombudsmandsloven (OMBL). Ombudsmanden fører på Folketingets vegne kontrol med den offentlige forvaltning, jf. OMBL § 7. Ombudsmanden er således kun kompetent overfor offentlige forvaltningsmyndigheder, og kan ikke tage stilling til Folketingets virksomhed, domstolene eller lovgivningen. Ombudsmanden kan ikke behandle klager over private personer eller virksomheder. Klager over forældres behandling af deres børn, over foreninger eller private skoler der har med børn at gøre, falder ligeledes uden for ombudsmandens kompetence.

Klager til Folketingets Ombudsmand kan indgives af *enhver*, jf. OMBL § 13. Der stilles ingen alderskrav, dvs. både børn og voksne kan indgive klage. For at kunne klage til ombudsmanden kræves der som udgangspunkt ingen partsstatus eller retlig interesse i sagen, og det er gratis at klage.

I almindelighed skal en klage være skriftlig og navngivet, jf. OMBL § 13, stk.2. Først når alle andre forvaltningsmyndigheder hvortil der kan klages, har truffet deres afgørelse om spørgsmålet, kan en klage indgives til Ombudsmanden, jf. OMBL § 14. Ombudsmanden kan også selv indlede en undersøgelse, jf. OMBL § 17.

Ombudsmandens vurderingsgrundlag er af juridisk karakter, dvs. en prøvelse af hvorvidt de regler der gælder på et område er overholdt. Ombudsmanden skal finde frem til hvilke regler der gælder på området og fortolke dem, og dernæst påse om myndighederne har efterlevet reglerne.

I praksis afvises en sag hvis ombudsmanden efter en indledende vurdering af sagen skønner at der ikke er udsigt til at han kan hjælpe klageren. Denne situation vil ofte foreligge hvor en myndigheds afgørelse bygger på en vurdering der forudsætter en særlig sag- eller fagkundskab som ombudsmanden ikke er i besiddelse af.

F.eks. falder en prøvelse af afgørelsens rigtighed i sager om tilkendelse af social pension uden for ombudsmandens område, hvorimod prøvelsen af overholdelse af sagsbehandlingsreglerne er omfattet. Ligeledes er ombudsmanden ikke i besiddelse af den sagkundskab som f.eks. kræves i sager om forældremyndighed og samvær. Ombudsmanden kan i sådanne sager kun foretage prøvelse af om der i afgørelsens vurdering er inddraget ulovlige kriterier, og om myndigheden har overholdt sagsbehandlingsreglerne.

Ombudsmandens mulighed for at prøve bevisspørgsmålet er endvidere i praksis meget begrænset.

Børn som klagere

Om et barn er part i en sag, beror i almindelighed på om barnet har en væsentlig individuel interesse i sagens udfald. Samme kriterier vil normalt også være afgørende for om et barn er berettiget til at klage til administrative klageinstanser eller anlægge retssag. Børn der er mindreårige, er imidlertid ikke altid i stand til at udøve deres parts- eller klagebeføjelser på egen hånd fordi de savner den fornødne modenhed til at vurdere rækkevidden heraf. Der tales i så fald om at barnet er partsinhabilt.

Børn under 18 år er i almindelighed mindreårige og derfor undergivet forældremyndighed.

Udgangspunktet er at forældremyndighedsindehaveren udøver barnets rettigheder på barnets vegne. Forældremyndighedsindehaveren optræder også på barnets vegne i forhold til domstolene, administrative myndigheder og Folketingets Ombudsmand.

Forældremyndighedsindehaveren kan således indgive klage og har ligeledes partsbeføjelser overfor forvaltningsmyndigheder, som f.eks. adgang til at udtale sig samt til at få begrundelse i sager vedrørende barnet.

Dette udgangspunkt fraviges imidlertid i en del tilfælde. For det første anses større børn for partshabile selv om de retligt set er mindreårige, hvis de skønnes at have fornøden modenhed til selv at udøve beføjelserne. Normalt vil børn der er fyldt 15 år være partshabile, men også børn under denne alder kan efter en konkret bedømmelse anses for partshabile. For det andet kan der i lovgivningen være specialregler som tillægger mindreårige ret til at optræde på egen hånd i bestemte sammenhænge. Således har børn der er fyldt 15 år ret til selv at bestemme om og i hvilket omfang de vil modtage patientbehandling. I lov om social service er børn der er fyldt 15 år, på tilsvarende måde blevet tillagt ret til at optræde selvstændigt som part i sager om anbringelse uden for hjemmet.

I forhold til ombudsmanden vil større børn normalt være berettiget til at indgive klage til ombudsmanden. Hvilke aldersmæssige betingelser der skal være opfyldt, beror på hvilken slags sag der er tale om. Børn der er fyldt 12 år, vil efter omstændighederne kunne anses for habile til at indgive klage; men også børn der er yngre end dette, kan efter omstændighederne indgive klage, f.eks. vedrørende samværsret. I denne sammenhæng kan der regnes med en lavere aldersgrænse end ved udøvelsen af andre partsrettigheder. Dette beror på at retten til at klage til ombudsmanden ikke er en egentlig klageret, samt på at ombudsmandens undersøgelser er undergivet et meget vidtgående officinalprincip således at det påhviler ombudsmanden selv, ikke klageren, at sørge for sagens tilstrækkelige oplysning.

Sager om børns forhold

Folketingets Ombudsmand modtager stort set ikke klager fra børn. Derimod modtager embedet et stort antal klager fra voksne vedrørende sager hvis udfald har væsentlig betydning for børn, herunder også sager hvor et barn selv kunne have indgivet en klage.

Sådanne sager vedrører undervisningsområdet, samværsret, navne, forældremyndighed, børnebidrag og børnetilskud, hjælpeforanstaltninger efter serviceloven, pasning af børn, patientbehandling af børn samt familiers ret til ophold her i landet.

I perioden 1. januar 2000 til 31. oktober 2005 har ca. 4.490 sager direkte eller indirekte angået børn. De pågældende sager rejses som anført oftest af barnets forældre eller andre voksne tæt på barnet, sjældent af barnet selv.

Fordelingen af børnerelaterede sager i perioden tegner sig således:

Folkeskolen	94
Gymnasier, HF og seminarer	23
Daginstitutioner og dagpleje	70
Døgninstitutioner for børn og unge	14
Hjælpeforanstaltninger for børn og unge	291
Børnetilskud	45
Samvær	315
Børnebidrag	652
Adoption	656
Sager om opholdstilladelse	2.130
Sundhedssager (anslået)	200
I alt	4.490

Det samlede antal klager i denne periode var 22.880. Knap 20 % af klagerne har således været børnerelaterede.

Opprioritering af klager fra børn

Ombudsmanden modtager som nævnt stort set ikke klager fra børn. Tallene vedrørende børnerelaterede klager viser imidlertid at der indgives mange klager (ca. 20 % reelle klager) vedrørende forhold der berører børn. Der har ikke været overvejelser om at indrette institutionens organisation eller sagsbehandling specielt på børnesager.

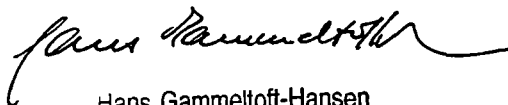
En generel opprioritering af ombudsmandens indsats med henblik på at sikre børns rettigheder forudsætter formentlig at denne opgave bliver henlagt til en særlig afdeling eller enhed under institutionen. Erfaringerne fra andre områder hvor ombudsmanden udfører særlige opgaver, viser at det er vanskeligt at sikre en tilstrækkelig effektiv prioritering af sådanne opgaver medmindre der sker en vis organisationsmæssig udskillelse af sagerne fra institutionens øvrige opgaver.

Der foreligger ingen undersøgelser der belyser årsagerne til at der kun sjældent indgives klager af børn. En nærliggende forklaring er at børn generelt ikke inddrager offentlige myndigheder i deres konflikter eller problemer, og at der derfor generelt set er få tvister direkte mellem børn og offentlige myndigheder. Der er derfor også færre sager der kan gå videre til ombudsmanden.

En anden forklaring kan være at en klage til ombudsmanden i almindelighed indgives skriftligt, og at mange børn finder det vanskeligt at skrive formelle klager. En klage kan indgives mundtligt, men mange børn vil formentlig også skulle overvinde barrierer for at møde op på eller ringe til et for de flestes vedkommende fjerntliggende officielt kontor i anledning af deres problemer.

En forbedring af klage­tilgængeligheden for børn vil kræve at der blev skabt nye muligheder for at få inddraget ombudsmanden i disse sager. Det vil især indebære at mulighederne for at indgive klage mundtligt eller ved hjælp af moderne teknik bliver øget. En reel udvidelse af beskyttelsen af børns retssikkerhed vil formentlig også kræve at institutionen får øgede praktiske muligheder for at undersøge sager af egen drift. Endelig vil det formentlig være nødvendigt for at opnå den fornødne tillid og accept hos børnene at der ansættes personale med særlig sagkundskab og erfaring.

Hvis ombudsmandsinstitutionen skal gøre en særlig indsats for at forbedre børns retlige vilkår, kræves der således organisationsmæssige, processuelle og personale­mæssige ændringer.

Hans Gammeltoft-Hansen